

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.456.02 в Інституті вищої освіти
Національної академії педагогічних
наук України

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційне дослідження Нітенко
Ольги Валеріївни «Іншомовна підготовка фахівців права в трицикловій
системі вищої освіти: європейський досвід», поданого на здобуття
наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 –
теорія і методика професійної освіти**

1. Ступінь актуальності обраної теми

Дослідження своєчасне і соціально значуще, оскільки цивілізаційний розвиток людства, суспільна й особиста конкурентоспроможність в умовах глобалізації значною мірою визначаються рівнем людської кваліфікації. Останній, у свою чергу, є набором певних професійних компетентностей. Іншомовна підготовка фахівців різних галузей, і, зокрема, фахівців права, покликана сформувати іншомовні компетентності сучасних висококваліфікованих спеціалістів. Однак, у вітчизняній педагогічній науці вона не дістала системного осмислення через брак відповідних комплексних досліджень. У Європі увага вчених і практиків до іншомовної підготовки фахівців права посилилася ще наприкінці ХХ століття у зв'язку з упровадженням Болонського процесу щодо формування Європейського простору вищої освіти. В Україні ж модернізація вищої юридичної освіти, і разом із нею іншомовної підготовки юристів, розпочавшись у 2005 році, так і не була завершена. Тому рецензоване дослідження, яке висвітлює особливості і тенденції іншомовної підготовки фахівців права в провідних європейських університетах і шляхи запровадження кращого європейського досвіду в вітчизняну професійну освіту є, безумовно, актуальним і своєчасним.

Разом із тим, перший розділ дисертації, де аналізується стан та розробленість дослідницької проблеми, відзначається певним схематизмом і стислістю аналізу. Багата джерельна база дослідження давала автору можливість ширше показати наукову розробленість проблеми в Україні та за кордоном. Крім того, у цілому логічний виклад структурних елементів проблеми інколи порушується диспропорціями в обсягах розділів. Так, третій розділ, на нашу думку, перевантажений детальним аналізом. За рахунок цього даному фрагменту тексту дисертації властива описовість і надмірні посилання.

***2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації.***

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджуються результатами теоретичного та практичного досліджень, здійснених дисертанткою, і в цілому не викликають зауважень. Найбільш суттєві наукові та практичні результати, одержані здобувачем, викладено в загальних висновках та висвітлено в опублікованих працях.

Крім того, автором дослідження рекомендовано перелік іншомовних компетентностей, які можуть бути внесені до нового державного стандарту вищої юридичної освіти поряд із іншими професійними компетентностями майбутніх фахівців права.

Наукові положення рецензованого дослідження, модель іншомовної підготовки фахівців права, підручник «Німецька мова» для студентів юридичних спеціальностей та посібник «Німецька мова для студентів-юристів» використовуються в навчальному процесі Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків), Національної академії внутрішніх справ (м. Київ), Одеського державного університету внутрішніх справ та Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ; їх (положення) відображено також в одноосібній монографії «Іншомовна підготовка фахівців права в трицикловій системі вищої освіти: європейський досвід».

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Достовірність отриманих даних і висновків дисертаційної роботи забезпечується застосуванням у ході її виконання методології, адекватної меті й завданням, специфіці об'єкту і предмета дослідження, репрезентативністю вибірки регіонів, країн, окремих університетів, коректною кількісною обробкою та якісним аналізом, а також широким практичним впровадженням дослідницьких результатів.

Сформована автором якісна джерельна база є свідченням значної інформативності наукового дослідження. Джерельна база дослідження відзначається різноманітністю і достатньою структурною повнотою. Вона включає 496 найменувань, із них 196 – англійською та німецькою мовами.

Основні теоретичні та прикладні результати дослідження оприлюднені у виступах, доповідях і повідомленнях на 15 наукових, науково-практичних і науково-методичних комунікаційних заходах.

Новизна дослідження полягає в тому, що дисертанткою вперше виявлено та систематизовано особливості й тенденції іншомовної підготовки фахівців права в Європейському просторі вищої освіти; обґрунтовано концептуальні засади іншомовної підготовки фахівців права; розроблено інноваційну модель іншомовної підготовки фахівців права в умовах трициклової системи вищої освіти; удосконалено підхід до запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в іншомовній підготовці фахівців права; набули подальшого розвитку: теорія професійної освіти в частині формування номенклатури основних професійних цінностей, розглянутих

крізь призму іншомовної підготовки в контексті аксіологічного підходу і виокремлених як ціннісні орієнтири для фахівців права; методичні засади організації процесу іншомовної підготовки фахівців юридичного профілю у вищих навчальних закладах України, які базуються на принципах інтегративного навчання та академічної мобільності.

Слід відзначити критичний, однак конструктивний огляд проблем запровадження ІКТ в іншомовну підготовку вітчизняних фахівців права. Водночас недостатньо описані шляхи вирішення визначених проблем.

Робота значно виграла б за наявності системного аналізу і класифікації програм юридичної вищої освіти в контексті їх іншомовної складової, а також надання опису окремих програм у додатках, які часто складають особливу цінність для дослідників і практиків освіти.

4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Автор успішно виконала всі поставлені завдання, дослідивши особливості та тенденції іншомовної підготовки фахівців права в провідних університетах Європейського простору вищої освіти і виклавши висновки і рекомендації щодо запровадження кращого європейського досвіду в цій галузі українськими вищими навчальними закладами в 36 наукових працях, із них: одна одноосібна монографія, 22 статті у фахових виданнях, з них три в вітчизняних фахових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, одна стаття в зарубіжному виданні, підручник (у співавторстві), 4 навчальні посібники, з них один електронний, 5 статей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, 3 робочі програми навчальної дисципліни.

Зміст, структура, результати роботи, основні висновки, що викладені в авторефераті, відповідають і відображають основні положення дисертації.

Однак, на нашу думку, у дисертаційному дослідженні доцільно було б більш чітко виокремити ті іншомовні компетентності, які слід вважати ключовими, і ті, які є другорядними для кожного з циклів вищої юридичної освіти. Цьому аспекту дослідження варто було б присвятити окрему публікацію.

Окремо слід відзначити, що дослідження О.В. Нітенко є вкладом в розвиток сучасного поняттєво-термінологічного апарату, який використовується європейською і українською фаховою спільнотою, насамперед при реалізації Болонського процесу та запровадженні Міжнародної стандартної класифікації освіти.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»

Дисертаційна робота Нітенко Ольги Валеріївни «Іншомовна підготовка фахівців права в трицикловій системі вищої освіти: європейський досвід», є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке містить нові наукові результати в галузі теорії і методики професійної освіти та за своїм обсягом, обґрунтованістю проведених досліджень, науковою значущістю відповідає

вимогам п. 12 „Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” ДАК України щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, а її автор - Ольга Валеріївна Нітенко - заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри методики навчання
та управління навчальними закладами
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Н.С. Журавська

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
_М.В. Михайліченко